

ODSZEDŁ PROF. DR HAB. MIECZYŚLAW CZEKALSKI

(23 KWIETNIA 1941 – 14 MAJA 2023)

Profesor Mieczysław Czekalski był wybitnym dendrologiem i znawcą świata roślin. Urodził się w Dąbrówce koło Poznania, gdzie już jako chłopiec wykazywał zamiłowanie do roślin, a szczególnie do leśnictwa, umiając rozpoznawać liczne drzewa i krzewy. Chciał być leśnikiem, ale rodzice zdecydowali, by został ogrodnikiem. W 1961 r. ukończył Państwowe Technikum Ogrodnicze w Prószkowie koło Opola imienia Józefa Warszawicza. Warto wspomnieć, że przez pierwsze dwa lata uczęszczał do Państwowego Technikum Ogrodniczego w Hłowej koło Żagania, gdzie pokochał park i rosnące w nim różaneczniki. Szkoła niestety została zamknięta 1958 r., dlatego był zmuszony kontynuować naukę w legendarnym technikum w Pruszkowie. Szkoła ta odziedziczyła spuściznę po Królewskiej Akademii Rolniczej oraz Królewskim Instytucie Pomologicznym z 1868 r.

Mieczysław Czekalski już na tym etapie dał się poznać jako dobry ogrodnik mający również zamiłowanie do boksu oraz języka polskiego, gdyż miał dużą łatwość pisania, szczególnie o roślinach – jak sam później wspominał w rozmowach. Podczas nauki w szkole średniej odbył praktyki zawodowe w Zakładzie Ogrodniczym inż. Aleksandra Tomiaka w Poznaniu, w ogrodnictwie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Dąbrówce, w Sadowniczym Zakładzie Doświadczalnym w Brzeznej koło Nowego Sącza oraz w Szkółce Drzew i Krzewów Owocowych i Ozdobnych w Szymanowie koło Rawicza. Swoje zainteresowania roślinami rozwinął na studiach na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie, gdzie przez pierwszy rok po studiach pracował jako asystent w Katedrze Botaniki u prof. Stefana Kownasa, którego zawsze serdecznie wspominał i cenił i pod którego opieką napisał pracę magisterską.

Następnie krótko pracował jako nauczyciel w Zespole Szkół Rolniczych, by przejść do pracy w Instytucie Sadownictwa i Kwaciarstwa w Skierniewicach, gdzie zatrudnił go prof. Pieniążek – twórca polskiego sadownictwa. W 1969 r. podjął studia doktoranckie w Instytucie Biologii Stosowanej Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (obecnie Uniwersytet Przyrodniczy), gdzie w 1973 r. uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych na podstawie rozprawy „Badania nad różanecznikami (*Rhododendron* L.) uprawianymi w Polsce”, pisząc ją pod kierunkiem prof. Stefana Białoboka – ówczesnego dyrektora Zakładu Dendrologii PAN w Kórniku koło Poznania. Następnie podjął pracę naukową i dydaktyczną w Katedrze Botaniki Wydziału Ogrodniczego poznańskiej Wyższej Szkoły Rolniczej, gdzie w 1981 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. „Aklimatyzacja różaneczników *Rhododendron ‘Catawbinense – Hybridum’* i Rh. ‘Cunningham’s White’ w Polsce”. Do 1984 r. pracował w Katedrze Botaniki, następnie podejmuje pracę w Katedrze Roślin Ozdobnych, której był jej kierownikiem przez dziewięć lat. Tytuł profesora nauk rolniczych w zakresie ogrodnictwa uzyskał w 1991 r., a na stanowisku profesora zwyczajnego pracował od 2001 r. Przeszedł na emeryturę w 2011 r.

W latach 1996–2006 pracował na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu w Katedrze Ogrodnictwa, gdzie powołał Zakład Roślin Ozdobnych i Dendrologii. Wspólnie z prof. Eugeniuszem Kołotą był inicjatorem reaktywacji studiów ogrodniczych na tej uczelni, które w 1951 r. zostały zlikwidowane przez ówczesne władze. Prowadził wykłady i ćwiczenia z przedmiotów rośliny ozdobne i dendrologia oraz organizował badania w tym zakresie. Jego wykłady były nieocenione, prezentował je z pasją i dużym zaangażowaniem, inspirowały innych do badań. W czasie swojej działalności naukowej we Wrocławiu wykształcił sześciu doktorów nauk rolniczych z zakresu roślin ozdobnych i dendrologii. Czterech jest obecnie pracownikami naukowymi Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, z czego trzech pracuje na stanowisku profesora uczelni. Był opiekunem licznych prac magisterskich i inżynierskich z zakresu ogrodnictwa ozdobnego na Wydziale Przyrodniczo-Technologicznym tej uczelni.

Profesor Mieczysław Czekalski był wybitną osobowością w świecie dendrologii i szerzej – roślin, szczególnie tych mało znanych. Kochał przyrodę, a jego największą pasją i miłością były różaneczniki, którym poświęcił liczne badania naukowe, zajmując się ich introdukcją i adaptacją w warunkach przyrodniczych Polski. Opublikował kilkaset artykułów naukowych. To właśnie zajmując się różanecznikami i prowadząc badania naukowe nad nimi, uzyskał stopień doktora i później doktora habilitowanego. Naukowo związany był z Dolnym Śląskiem, gdyż prowadził badania poświęcone aklimatyzacji różaneczników w tym rejonie. Jego zainteresowania naukowe były bardzo szerokie; badał m.in. rośliny drzewiaste na terenach zurbanizowanych oraz w parkach wiejskich. Zajmował się adaptacją i ekologią roślin drzewiastych do trudnych warunków miejskich, ale badał także biologię drzew, krzewów i roślin zielnych. Zajmował się rozmnażaniem, techniką uprawy nowych i mało znanych roślin ozdobnych. Prowadził badania również nad roślinami ozdobnymi, szczególnie technikami uprawy gatunków energooszczędnych, pasjonował się również roślinami doniczkowymi uprawianymi w pomieszczeniach.

Profesor Mieczysław Czekański z Jego ukochanymi różanecznikami (fot. P. Czuchaj)

Professor Mieczysław Czekański with His beloved rhododendrons (photo P. Czuchaj)

Jego działalność naukowa i popularyzatorska jest wyjątkowo szeroka. Opublikował ponad tysiąc artykułów, z czego trzysta to oryginalne prace twórcze. Napisał 24 książki, a do często cytowanych i poszukiwanych należą „Liściaste krzewy ozdobne o wszechstronnym zastosowaniu” (dwa tomy wydane przez Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne w 2005 i 2006 r. w Poznaniu). Za działalność naukową otrzymał liczne nagrody i odznaczenia, m.in. Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej czy medal za zasługi dla Wydziału Rolniczego Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Wypromował w sumie ośmiu doktorów nauk rolniczych z zakresu ogrodnictwa i agronomii oraz licznych magistrów i inżynierów na dwóch uczelniach, gdzie pracował. Jego praca dydaktyczna została wyróżniona i doceniona przez studentów Wydziału Ogrodniczego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Uzyskał tytuły: „najlepszego wykładowcy”, „najgroźniejszego wykładowcy” i „złotoustego wykładowcy”. Za działalność badawczą, dydaktyczną i organizacyjną otrzymał 26 nagród rektorów Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.

Profesor był członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego, które wyróżniło go złotą odznaką. Należał również do Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, gdzie redagował „Biuletyn Informacyjny”, był członkiem American Rhododendron Society i Landscape Plant Development Center – USA. Brał udział w zespołach badawczych w Danii i Wielkiej Brytanii zajmującymi się roślinami ozdobnymi i wrzosowatymi w latach 1996–1997. Był twórcą polskiej szkoły, a zarazem założycielem najpierw, w 1984 r., skupiającej naukowców, producentów i miłośników roślin wrzosowatych grupy „Rośliny Wrzosowate”, a potem Towarzystwa Roślin Wrzosowatych, którego był prezesem przez długi czas. Był ponadto założycielem i redaktorem czasopisma „Erica Polonica”. W latach

1993–1998 pełnił funkcję redaktora naczelnego „Rocznika Dendrologicznego” czasopisma Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Od 1988 do 1993 r. był redaktorem działu ogrodnictwa w Komitecie Redakcyjnym Wydawnictwa AR w Poznaniu.

Odbył staże naukowe w Norwegii, na Łotwie, w Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Czechach, Holandii, Szwecji i Izraelu. Był członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Uprawy i Pielęgnacji Drzew, przez które został odznaczony złotą odznaką. Związek Szkółkarzy Polskich przyznał mu „Honorowy Laur” w 2015 r. za wybitne osiągnięcia w popularyzacji roślin ozdobnych.

Profesor dla społeczności wrocławskich i poznańskich naukowców z Katedry Ogrodnictwa UP we Wrocławiu i Katedry Roślin Ozdobnych UP w Poznaniu zawsze będzie obecny we wspomnieniach jako wybitny dendrolog i naukowiec, a przede wszystkim jako wspaniały, serdeczny i ciepły Człowiek.

Osobiście miałem okazję poznać Profesora na trzecim roku studiów. Wówczas był On zatrudniony na naszej uczelni, gdzie zajmował się tworzeniem bazy badawczej i dydaktycznej z zakresu roślin ozdobnych i dendrologii. Pozwolę sobie przytoczyć i sięgnę do pamięci, że Profesor nie wstydził się pracować fizycznie: wspólnie ze studentami sadił i zakładał kolekcję roślin ozdobnych w Stacji Badawczej Katedry Ogrodnictwa w Psarach. Pamiętam, że kiedy realizowałem pod jego kierunkiem pracę magisterską, pomagał mi zakładać doświadczenie w mojej rodzinnej Częstochowie, gdzie prowadziłem szkółkę roślin ozdobnych.

Był wspaniałym człowiekiem, serdecznym i zartującym, ale również surowym i wymagającym dla studentów. Miał pasję, którą zarażał. Ceniłem u Profesora czas, jaki mi poświęcił, szczególnie podczas licznych wyjazdów i spacerów naukowych do Parku Szczytnickiego, Ogrodu Botanicznego i Arboretum w Wojsławicach, gdzie opowiadał o drzewach i przyrodzie. Dla mnie osobiście, Profesorze, jesteś Mistrzem, wzorem człowieka niezwykle pracowitego, uczciwego i serdecznego. Dziękuję Ci za to, że miałem zaszczyt spotkać Cię na mojej drodze życia.

Prochy Prof. dr hab. Mieczysława Czekańskiego spoczywają na cmentarzu w Skórzewie koło Poznania niedaleko jego rodzinnej Dąbrówki.